

ВСТУП	6
1. ІНСТИТУЦІЙНА ПАМ'ЯТЬ У ТЕОРІЇ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ	12
1.1. Основні етапи розвитку наукової думки щодо пам'яті інституцій.	12
1.2. Еволюція концепцій інституційної пам'яті.	19
1.3. Теоретичні підходи до вивчення інституційної пам'яті в органах державної влади.	34
2. ПРОБЛЕМИ ЗБЕРЕЖЕННЯ ІНСТИТУЦІЙНОЇ ПАМ'ЯТІ В ДЕРЖАВНОМУ УПРАВЛІННІ	48
2.1. Інституційна амнезія в державному управлінні.	48
2.2. Інституційна пам'ять органів державної влади в період реформування.	65
2.3. Соціальна дилема обміну знаннями між державними службовцями.	80
3. ТРАНСФОРМАЦІЯ ПРОФЕСІЙНИХ ЗНАНЬ ЯК ЗАПОРУКА ЗБЕРЕЖЕННЯ ІНСТИТУЦІЙНОЇ ПАМ'ЯТІ В ОРГАНАХ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ	102
3.1. Професійні знання як ресурс формування інституційної пам'яті в органах державної влади.	102
3.2. Принципи формування та розвитку інституційної пам'яті в органах державної влади.	123
3.3. Чинники процесу обміну знаннями між державними службовцями.	132

4. ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ФОРМУВАННЯ Й РОЗВИТКУ ІНСТИТУЦІЙНОЇ ПАМ'ЯТІ В ОРГАНАХ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ	153
4.1. Напрями забезпечення функціонування інституційної пам'яті в органах державної влади Австрії	155
4.2. Особливості використання компонентів інституційної пам'яті в реформуванні державного управління Сполученого Королівства Великобританії і Північної Ірландії	166
4.3. Нові тренди збереження знань в органах державної влади Федеративної Республіки Німеччина	181
4.4. Різновиди механізмів формування й розвитку інституційної пам'яті в органах державної влади Французької Республіки	191
4.5. Досвід організації передачі знань і досвіду між поколіннями державних службовців Канади	200
5. ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ПРОЦЕСУ ЗБЕРЕЖЕННЯ ТА РОЗВИТКУ ІНСТИТУЦІЙНОЇ ПАМ'ЯТІ В ОРГАНАХ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ УКРАЇНИ	217
5.1. Теоретико-методологічні засади функціонування моделі інституційної пам'яті в органах державної влади	222
5.2. Менеджмент знань у контексті публічного управління	233
5.3. Формування в державному управлінні організаційної культури, яка орієнтована на знання	243
5.4. Збереження та розвиток інституційної пам'яті шляхом запровадження системи наставництва в державне управління	261

5.5. Організаційне навчання державних службовців.	282
5.6. Стажування в органах державної влади як інструмент накопичення передового досвіду управлінської діяльності.	294
5.7. Використання організаційного сторітеллінгу для збереження інституційної пам'яті в органах державної влади.	304
5.8. G2E-модуль електронного урядування та ІТ-технології.	314
5.9. Особливості застосування технології краудсорсингу в процесі обміну професійними знаннями.	321
5.10. Оффбордінг як важливий чинник збереження знань службовців, які залишають державну службу.	332
5.11. Функціонування інституту державних секретарів.	337
ВИСНОВКИ.	349
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.	367
SUMMARY.	412

Реформування органів державної влади в Україні є однією зі складових частин процесу створення держави європейського зразка, що має характеризуватися високими демократичними, правовими та соціальними стандартами. Водночас реформи в системі органів державного управління в транзитивному суспільстві є досить складним і суперечливим завданням. Для оптимізації цього процесу в перехідних умовах, окрім законодавчих змін, що можуть забезпечити політичну нейтральність державної служби, необхідними є аналіз та взяття на озброєння найкращого досвіду попередників, збереження актуальних наробок та існуючих організаційних знань, які й надалі можуть забезпечувати ефективне функціонування державних інституцій.

Нинішня соціально-економічна ситуація в Україні особливо потребує підвищення цінності та престижу знань, освіченості, професіоналізму управлінських кадрів, від яких нині залежить проведення реформ, що спрямовані на підвищення ефективності функціонування системи державного управління, поновлення та посилення престижу держави в суспільстві. З одного боку, сучасні умови подальшої демократизації українського суспільства гостро потребують істотного поліпшення якісного складу органів державного управління, а з іншого – суттєве оновлення кадрів не завжди призводить до покращання ситуації, адже зі змінами кадрового складу в системі державного управління актуалізується важливе завдання – збереження знань фахівців, що вибувають із державних структур.

Висока динаміка зовнішнього середовища, безперервне збільшення обсягу інформації і мінливі вимоги до організаційних компетенцій державних службовців підсилюють необхідність створення в організації управлінських технологій до збору, зберігання, використання, підтримання актуальності, можливості застосування і поширення знань. Такою здатністю, яка заснована на досвіді, традиціях і культурі органу державної влади, є її інституційна пам'ять, джерела якої – сукупність організаційних знань, що формують, підтримують і розвивають актуальні професійні навички кадрового складу, необхідні для застосування в діяльності організації. Тому однією з умов

ефективного реформування державного управління є усвідомлення значущості професійного досвіду державних службовців як цінного капіталу будь-якої організації та необхідності розроблення заходів із забезпечення збереження та розвитку інституційної пам'яті в органах державної влади.

Теоретичні основи становлення і розвитку організаційної, корпоративної, інституційної пам'яті як різновидів колективної пам'яті висвітлено, насамперед, у роботах зарубіжних учених, серед яких: А. Ассманн [288], Я. Ассманн [9], А. Васильєв [22], Х. Дарвіч Акум [332], С. Зонтаг [494], Дж. Ермін [350], Ш. Лінд [414], А. Кейсі [312], А. Ражева [213], Дж. Ходкінсон та П. Сперроу [259]. Вивчення корпоративної пам'яті як управлінського ресурсу представлено в роботах Т. Гаврилова [30; 31], Е. Крузинга, Р. Спек та Г. Хейст [495], А. Новічкової [118; 119]. На необхідності становлення та розвитку організаційної пам'яті наголошено в дослідженнях Л. Санделандса і Р. Стаблейна [483], М. Лайлза і С. Швенка [417], П. Уолша і Дж. Ангсона [521]. Серед вітчизняних дослідників феномену організаційної пам'яті можна назвати О. Бойко [16], Є. Бондаренка [18], П. Голика [37], І. Письменну [183], О. Чижевську [262].

Вивченню питань, які пов'язані з визначенням сутності і походження знань в організації, їхньої ролі у формуванні інституційної пам'яті присвячено праці Е. Ібрагімова [73], Н. Коби [83; 84], М. Мартиненко [104; 105], Б. Мільнера [71; 110], В. Пікалова [188], Л. Смоляра [228], А. Тузовського [250] та ін. Способи трансформації знань в організації вивчали О. Мирошниченко [113], І. Нонака і Х. Такеучи [441], О. Чала [261]. Серед наукових публікацій, у яких розглядаються проблеми створення, збереження та обміну знаннями в органах державної влади, варто відзначити роботи українських науковців Н. Алюшина [3; 4], Т. Гаврилова [30], І. Дробота [54; 55], Л. Прокопенка та П. Щербакова [209], А. Шмогун [266], І. Шпекторенка [268] та ін.

Питання формування та розвитку інституційної пам'яті в організаціях шляхом управління організаційними знаннями широко висвітлюються у сучасній економічній літературі. Заслужують на особливу увагу публікації іноземних

науковців А. Абеккера [272], Е. Брукінга [20], Д. Каремана [393], О. Кюна [401]; російських – В. Верем'єва та Т. Гаврилової [31], А. Журавльова й Т. Нестік [59; 60], С. Захарова та Я. Захарової [62], О. Кірілкіної [80]. Вивченню процесу управління знаннями та його особливостям у сучасних організаціях присвячено праці вітчизняних науковців Т. Андреюшиної та О. Бабінової [10], М. Дячкової [57], О. Коротич [93], Ю. Мельника [106], Т. Павленко [175], Д. Ріпки [216], І. Шавкуна [265]; безпосередньо у сфері державного управління – Т. Маматової [101], В. Рача [214] та ін. Серед зарубіжних авторів, доробки яких присвячено менеджменту знань в органах державної влади, слід відзначити А. Воронкову та Р. Вечерковську [28], Ф. Райкрофта [481].

Незважаючи на посилення уваги до даного питання в ЗМІ, зростання вживання терміна «інституційна пам'ять» у виступах політиків [69], державних службовців вітчизняними дослідниками дане питання розглядається недостатньою мірою, поодинокі роботи аналізують загальнотеоретичні аспекти процесу розвитку організаційної пам'яті в приватному секторі або на виробництві. Очевидно, що теорія інституційної пам'яті та функціонування її різноманітних складників у життєдіяльності органів державної влади формувалася на стику теорії організацій, публічного менеджменту, психології, управління персоналом, які опрацьовували ті чи інші аспекти їхньої управлінської діяльності. Таким чином, це говорить про те, що нині створено теоретико-методологічну базу для аналізу питань формування, функціонування та розвитку концепту «пам'яті інституцій», однак актуальним залишається теоретичний та емпіричний розгляд даного явища в організаціях державного сектору. Поза увагою дослідників залишилися питання збереження інституційної пам'яті в органах державної влади і шляхів удосконалення цього процесу в Україні.

Метою дослідження є обґрунтування теоретичних засад формування й розвитку інституційної пам'яті в органах державної влади та розроблення рекомендацій щодо вдосконалення процесу її збереження у вітчизняній системі державного управління.

Для досягнення поставленої мети нами визначено такі завдання:

- дослідити основні етапи розвитку наукової думки щодо доцільності та міри використання минулого інституцій для прийняття правильних нагальних та стратегічних організаційно-управлінських рішень;
- проаналізувати концепції інституційної пам'яті, виділити її основні складники та механізми формування та розвитку;
- узагальнити наукові погляди щодо визначення поняття «інституційна пам'ять», надати його авторське тлумачення для органів державної влади та розкрити його значення в теорії державного управління;
- розкрити особливості феномену інституційної амнезії в державному управлінні та визначити її типи;
- окреслити основні причини втрати інституційної пам'яті в органах державної влади в період реформування, оцінити сучасний стан даного питання в Україні;
- дослідити поняття соціальної дилеми обміну знаннями між державними службовцями та виявити бар'єри, які ускладнюють цей процес;
- класифікувати професійні знання в органах державної влади, розкрити процеси їх трансформації;
- охарактеризувати принципи формування та розвитку інституційної пам'яті в органах державної влади;
- розглянути шляхи вдосконалення процесу обміну знаннями між державними службовцями виходячи з аналізу чинників, що впливають на поведінку соціального співробітництва;
- виявити особливості іноземного досвіду щодо формування і розвитку інституційної пам'яті в органах державної влади, нові напрями та механізми забезпечення її функціонування й збереження, урахування компонентів інституційної пам'яті в реформуванні державного управління;
- сформулювати й обґрунтувати концептуальну модель інституційної пам'яті в органах державної влади та розкрити основні теоретико-методологічні засади її функціонування;

- проаналізувати роль менеджменту знань у побудові інституційної пам'яті у сфері публічного управління;
- розкрити вплив організаційної культури на процеси формування та розвитку інституційної пам'яті;
- визначити напрями застосування управлінських технологій, які впливають на вдосконалення процесу збереження інституційної пам'яті в органах державної влади України.

Об'єкт дослідження – суспільні відносини, які формуються у процесі функціонування органів державної влади.

Предмет дослідження – особливості процесів формування та розвитку інституційної пам'яті в органах державної влади.

Методи дослідження. У роботі використано сукупність загальнонаукових і спеціальних методів дослідження, застосування яких сприяло вирішенню поставлених завдань у процесі одержання теоретичних та емпіричних результатів, а саме: систематизації – для узагальнення результатів доробків вітчизняних і зарубіжних дослідників щодо теоретичного осмислення механізмів функціонування пам'яті організацій (§ 1.3); ретроспективний аналіз – під час вивчення наукової думки щодо пам'яті інституцій та еволюції її концепцій (§ 1.1, 1.2); методи порівняння, аналогії, аналізу та синтезу застосовувалися під час визначення терміна «інституційна пам'ять органу державної влади», структурно-логічні методи – для визначення складників інституційної пам'яті (§ 1.3); каузальний аналіз допоміг установити причини інституційної амнезії в державному управлінні (§ 2.1); метод класифікації – для систематизації бар'єрів для обміну знаннями та чинників, які впливають на інтенсивність процесу передачі знань в органах державної влади (§ 2.3, 3.3); порівняльного аналізу – під час виявлення особливостей функціонування інституційної пам'яті в органах державної влади зарубіжних країн (розділ 4); методи структурно-логічного моделювання – для побудови концептуальної моделі інституційної пам'яті в органах державної влади та розкриття основних засад її функціонування (§ 5.1); рекомендаційний аналіз – для розроблення рекомендацій щодо застосування управлінських технологій, які впливають на вдосконалення процесу збереження інституційної пам'яті в органах державної влади України (§ 5.2–5.11).